

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджуються ключові напрями вдосконалення системи управління фінансовими ризиками підприємства. Показано, що комплексний підхід підвищує фінансову стійкість та конкурентоспроможність підприємства.

Ключові слова: фінансовий ризик, управління ризиками, хеджування ризиків, страхування ризиків.

DIRECTIONS FOR IMPROVING THE ENTERPRISE FINANCIAL RISK MANAGEMENT SYSTEM

Abstract

The study examines the key directions for improving the enterprise financial risk management system. It is shown that a comprehensive approach enhances the financial stability and competitiveness of the enterprise.

Key words: financial risk, risk management, risk hedging, risk insurance.

Вступ

Управління фінансовими ризиками виступає ключовим елементом сучасного фінансового менеджменту підприємства, оскільки сприяє підтриманню його фінансової стійкості, збереженню платоспроможності та забезпеченню сталого розвитку в умовах конкурентного ринкового середовища. Фінансові ризики проявляються внаслідок невизначеності економічного середовища, змін ринкової кон'юнктури, коливань валютних курсів, процентних ставок, інфляції та інших зовнішніх і внутрішніх чинників, які можуть негативно впливати на фінансові результати та стійкість підприємства [1].

Результати дослідження

Фінансові ризики підприємства слід розглядати як імовірність настання негативних фінансово-економічних наслідків, що проявляються у зниженні доходів, втраті прибутку або капіталу в процесі здійснення господарської діяльності в умовах невизначеності. Виникнення таких ризиків зумовлене впливом як внутрішніх чинників діяльності підприємства, так і зовнішніх, зокрема коливанням ринкової кон'юнктури, змінами процентних ставок, валютних курсів, рівня інфляції та платоспроможності контрагентів. У сукупності фінансові ризики істотно впливають на фінансову стабільність підприємства, його ліквідність, інвестиційну привабливість і здатність забезпечувати сталий розвиток у довгостроковій перспективі. До основних видів фінансових ризиків належать кредитний, валютний, ліквідності, та ризик банкрутства, кожен із яких має своє суттєве значення для загальної фінансової стабільності підприємства [1].

Кредитний ризик виникає у випадку можливого невиконання контрагентами своїх зобов'язань [1]. Валютний ризик пов'язаний із високою волатильністю валютного курсу та залежністю від зовнішніх фінансових потоків, що посилює загрози фінансовій стабільно сті суб'єктів господарювання [2]. Ризик ліквідності відображає здатність підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання та є одним із ключових показників фінансової стійкості [3]. Ризик банкрутства характеризує загрозу повної або часткової втрати підприємством фінансової спроможності в цілому, що проявляється у нездатності своєчасно виконувати свої зобов'язання перед кредиторами, бюджетом та іншими контрагентами.

Система управління фінансовими ризиками повинна включати чітко визначені етапи: ідентифікацію ступеня виникнення ризику, локалізацію ризику, оцінку ефективності

управлінських заходів [4, с. 107]. Така система повинна будуватися на засадах системного підходу, що передбачає взаємозв'язок і узгодженість усіх елементів управління ризиками.

Ідентифікація фінансових ризиків полягає у системному виявленні потенційних загроз, що формуються під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища діяльності підприємства. На цьому етапі важливим є не лише встановлення джерел виникнення ризиків, а й їх локалізація, тобто визначення конкретних сфер, процесів або фінансових операцій, у межах яких вони можуть реалізуватися. Це дозволяє більш точно окреслити зони підвищеної ризикованості та зосередити управлінські зусилля на найбільш уразливих елементах фінансової системи підприємства.

Оцінювання ризиків здійснюється із застосуванням кількісних і якісних методів, зокрема аналізу фінансових коефіцієнтів, сценарного та стрес-аналізу, що дає змогу визначити ймовірність настання ризикових подій та масштаби їх можливого впливу на фінансові результати. За результатами оцінки формуються пріоритетні напрями управління ризиками та обираються відповідні інструменти їх нейтралізації або обмеження, що в сукупності сприяє локалізації ризиків, зниженню рівня фінансових втрат і підвищенню стійкості підприємства.

Наукові й практичні дослідження свідчать, що вдосконалення системи управління фінансовими ризиками підприємства має здійснюватися за кількома взаємопов'язаними напрямками. Передусім важливим є інтегрування управління ризиками в загальну стратегію розвитку підприємства, що забезпечує узгодженість фінансових і стратегічних рішень та дозволяє розглядати ризики не як ізольовані загрози, а як невід'ємну складову управлінської діяльності [5]. Такий підхід сприяє підвищенню обґрунтованості управлінських рішень і зменшенню негативного впливу ризикових чинників на результати діяльності підприємства.

Не менш значущим напрямом є застосування сучасних методів оцінювання фінансових ризиків, зокрема цифрових і аналітичних інструментів, які дозволяють підвищити точність прогнозів, своєчасно виявляти потенційні загрози та адаптувати управлінські рішення до динамічних змін ринкового середовища. Важливу роль у зниженні рівня фінансових ризиків відіграє також оптимізація структури капіталу та джерел фінансування, що сприяє зменшенню залежності підприємства від залучених коштів і мінімізує ризики, пов'язані з коливанням процентних ставок.

Крім того, диверсифікація інвестиційних операцій і фінансових потоків дозволяє знизити концентрацію ризиків та сформувати більш стабільні й прогнозовані джерела доходів. Доповненням до зазначених заходів є впровадження інструментів хеджування та страхування фінансових ризиків, зокрема використання похідних фінансових інструментів для нейтралізації валютних, процентних та інших ринкових ризиків, що в сукупності сприяє підвищенню фінансової стійкості підприємства та його адаптивності до умов невизначеності.

Висновки

Отже, удосконалення системи управління фінансовими ризиками підприємства є важливою умовою забезпечення його фінансової стабільності та конкурентоспроможності. Сучасні підходи до управління ризиками повинні поєднувати стратегічне планування, використання аналітичних інструментів та адаптацію до зовнішніх викликів, що сприяє мінімізації фінансових втрат і підвищенню ефективності фінансового менеджменту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ананьева Ю. Фінансові ризики підприємства та механізми їх мінімізації. Економічний простір. 2025. № 208. С. 122–127. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.208.122-127>
2. Гатауліна Е.І., Клименко М.А. Сучасний стан та перспективи розвитку похідних цінних паперів в Україні. Економіка та суспільство, 2022. Вип. 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-23>
3. Шишков С.Є. Перспективи та обмеження модернізації розрахунків в операціях із цінними паперами в Україні. Економіка і прогнозування, 2021. № 1. С. 88–126. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2021_1_7.
4. Полякова О. Ю., Гольяева Л. А. Основні засади формування комплексу моделей управління фінансовими ризиками підприємства. Бізнесінформ. 2013. № 6. С. 106–109.
5. Доценко І. О. Стратегія управління фінансовими ризиками підприємства в процесі формування його фінансової безпеки. Modern Economics. 2020. № 20(2020). С. 73–78. DOI:

[https://doi.org/10.31521/modecon.V20\(2020\)-12](https://doi.org/10.31521/modecon.V20(2020)-12).

Гумінська Руслана Ігорівна – здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, Україна.

Науковий керівник: **Віталій Володимирович Зянько** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, Україна.

Huminska Ruslana – Bachelor's degree student, Department of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, Ukraine.

Supervisor: **Zianko Vitalii** – Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, Ukraine.

